

Sinjoren aan zee: Antwerpenaars in de badplaats Westende (1905-1914)

De geschiedenis van Westende-Bad tijdens de belle époque kan opgedeeld worden in twee perioden. Het jaar 1906 is daarbij duidelijk een scharnierjaar. Het betekende immers het aantreden van een nieuwe naamloze vennootschap *Westende-Plage* en meteen het definitieve einde van het overwicht van de Brusselse familie Otlet op de badplaats. De uitgesproken Brusselse impact op Westende-Bad verdween hiermee zeker niet op slag helemaal¹. Maar van dan af kwam er allicht meer concurrentie vanuit andere Belgische steden. Mogelijk kregen inwoners uit andere steden meer en meer interesse om ook te investeren en te verblijven in de badplaats Westende. We proberen om deze vraagstelling specifiek toe te passen op de stad Antwerpen.

DE BADPLAATS VOOR 1906

Westende-Bad werd dus opgericht door de familie Otlet, namelijk door vader Edouard, senator en industrieel, bijgestaan door zijn zonen Paul en Maurice. Ze wilden de duinengronden te gelde maken, maar geldgewin was zeker niet de enige beweegreden voor die onderneming. Vooral Paul Otlet had duidelijk het idee opgevat om als het ware een kunstzinnige stad aan zee te bouwen. Kunstenaars zouden zorgen voor een uitgesproken artistieke toets en het werk van de architecten werd nauwgezet opgevolgd en gestuurd om tot een mooi straatbeeld te komen. De investeringen stapelden zich echter op en daarom werd het familieproject omgevormd tot de nv *La Westendaise*. Daarmee werden bijkomende financiële middelen aangeboord. Het project van de nieuwe badplaats werd de eerste jaren echter maar op een beperkt centraal gedeelte van de bezittingen van Otlet gerealiseerd, waardoor er zowel oostelijk als westelijk daarvan nog heel wat mogelijkheden waren.

1 Zie over het Brussels overwicht op deze badplaats: M. CONSTANDT, 'Westende, een geslaagd Brussels toeristisch initiatief', in: *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis te Brugge*, 118 (1981), p. 63-79.

Illustratie 1: Het gehuurde vakantieverblijf villa L'Ouragan op een familiekiekje van de familie Suys. In de poortopening staat wellicht Ernest Suys, samen met zijn neefjes, terwijl zijn echtgenote op het balkon poseert met hun dochters (privé-verzameling)

Voor het oostelijk gedeelte trad een nieuwe groep investeerders o.l.v. de Brusselse kunsthandelaar Nicolas Lembrée aan, die de principes van Otlet voor een kunstzinnige uitbouw nauwgezet verderzette. Het reeds ontwikkelde centrale gedeelte van de badplaats, samen met een potentieel uitbreidingsgebied westwaarts, kwam onder het beheer van de nieuwe N.V. *Westende Plage*². Die vennootschap werd gedomineerd door een trio wisselagenten: Richard Gerniers uit Oudenaarde, Prudent Trachet uit Kortrijk en Ernest Suys uit Antwerpen. Deze wisselagenten spraken ook collega's aan om de investering zo maximaal mogelijk te laten renderen. Zo verstuurde de Gentse wisselagent G. De Clercq in 1909 nog een circulaire om de investeerders uit de Arteveldestad over te halen om te investeren in Westende-Bad³. Het wijst erop dat de nieuwe

- 2 M. CONSTANDT, *Westende in de belle époque: van exclusieve badplaats tot spookstad*, Brugge, 2007, p. 117-119.
- 3 Exemplaar bewaard in: GENT, *Universiteitsbibliotheek*, Fonds Vliegende Bladen, reeks III, doos W2.

Illustratie 2: Vakantiefoto van de Antwerpse familie Suys op het strand van Westende. De kinderen in gestreepte trui zijn Jean, Marthe en René, zonen en dochter van Jules Suys. Dat was de broer van Ernest Suys (privé-verzameling)

naamloze vennootschap vooral het financiële aspect behartigde. De drie genoemde wisselagenten deden vooral een beroep op hun eigen cliënteel om te investeren in de badplaats. De vraag dringt zich dan ook op of het aantreden van Ernest Suys meteen ook tot een massale belangstelling vanuit Antwerpen heeft geleid.

WISSELAGENT ERNEST SUYS KOMT ZELF POOLSHOOGTE NEMEN

Ernest Suys (°1870) richtte samen met zijn broer François in Antwerpen in 1904 de firma *Suys Frères* op, dit in opvolging van de zaak van zijn vader waarmee hij voorheen geassocieerd was⁴. Zowel bij de oude als de nieuwe zaak waren de andere broers van Ernest, Jules en Oscar, betrokken als werknemers. Dit echte familiebedrijf was gevestigd aan de Schoenmarkt, vrij dicht dus bij de handelsbeurs waarmee de werking van dit kantoor uiteraard nauw verbonden was. De investering van de firma Suys in de badplaats Westende

4 Volgens informatie medegedeeld door Michel Vierset, e-mailbericht aan Marc Constandt dd. 12-11-2013.

was zeker niet de eerste uiting van belangstelling van dit zakenkantoor voor de Vlaamse kust. In 1899 vinden we Ernest Suys ook al terug als beheerder van een nieuwe N.V. *Excelsior, Société Anonyme pour l'Exploitation des produits de la mer*. Deze firma, die gevestigd was in Oostende, was er plaatselijk beter gekend als de 'sprotfabriek'. De nieuwe N.V. had de sociale zetel zelfs in Antwerpen gevestigd⁵.

Ernest Suys was niet alleen louter investeerder in de N.V. *Westende Plage*, hij werd er beheerder en zelfs voorzitter van de raad van bestuur⁶. Dat mandaat hield meteen ook een soort verplichting in om de badplaats zelf beter te leren kennen. Volgens de familiale overlevering deed Ernest Suys dat met de andere projecten achter zijn investeringen trouwens ook: "Ernest Suys reisde veel, voor 1914 o.a. in Rusland en Tunezie (sic) om ter plaatse bedrijven te bezoeken waarvan de firma Suys de aandelen verhandelde"⁷. Suys was ongetwijfeld ook verantwoordelijk voor het aantrekken van Antwerpse architecten voor de uitbreiding van het *Westend'Hôtel*. Zijn stadsgenoot Richard Vaes zal uiteindelijk die klus klaren.

In tegenstelling tot veel andere toeristen kocht Ernest Suys in de badplaats Westende geen eigen villa aan, hij huurde er een vakantiewoning. De keuze viel op de villa *L'Ouragan*, rustig gelegen in het centrum van de badplaats, binnen het westelijk uitbreidingsgebied dat de nieuwe NV had aangesneden⁸. Het was een villa die deel uitmaakte van een groep van twee die omstreeks 1911 werden gebouwd in opdracht van Anna Vingerhoet, echtgenote Alexandre Faes, gedomicilieerd in de hoofdstad⁹. [illustratie 1 & 2] De vakantiewoning van de familie Suys was ruim bemeten en daardoor konden meerdere familieleden er terecht. Van het verblijf aan zee van de familie Suys werden er zelfs prentbriefkaarten uitgegeven die trots naar het thuisfront werden gestuurd. Uit een fotorepor-

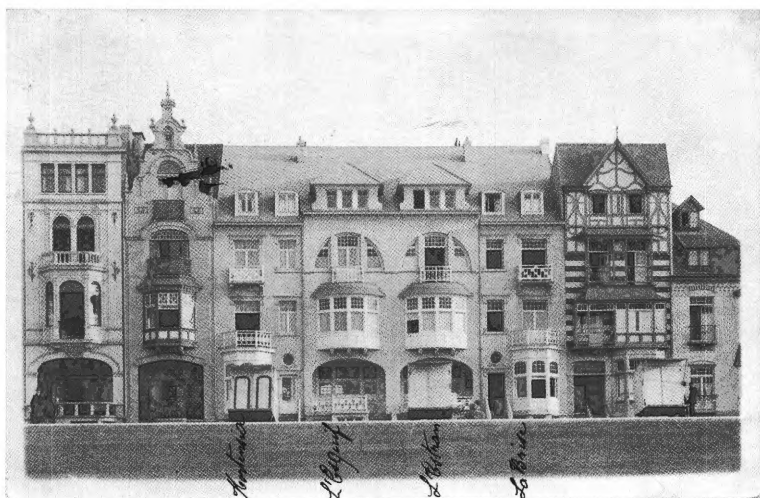
5 *Le Carillon*, 27-05-1899.

6 *Westende-Plage: rapports présentées à l'assemblée générale annuelle du mercredi 18 mars 1914*, Brussel, 1914.

7 Bron: e-mailbericht Michel Vierset, zie noot 4.

8 Deze groep villa's werd tijdens de Eerste Wereldoorlog finaal vernield, maar nadien vrij getrouwd aan de vooroorlogse plannen wederopgebouwd.

9 Gemeentelijk Archief Middelkerke (GAM), *Archief Sociëteit*, Akte notaris Richir Brussel, 26-01-1909, Edgard Van Bavegem en anderen aan A. Faes-Vingerhoet.

Illustratie 3: De groep van de vier middelste villa's werd gebouwd in opdracht van de Antwerpenaar Constant Van Stappen in 1912 (foto van de fotograaf Gustave Marquis-Dubois verz. auteur).

tage van zo'n verblijf blijkt verder vooral dat de kinderen er centraal stonden. Een heuse fortbouwwedstrijd ontbrak zeker niet, de volwassenen hadden daarnaast belangstelling voor het casino, dé mondaine ontmoetingsplaats bij uitstek van de badplaats.

Na de Eerste Wereldoorlog bleef Ernest Suys nog een tijdje beheerder van de N.V. *Westende Plage*, maar omstreeks 1922 kwam aan dat mandaat een einde. Wellicht werd *Westende* daarbij als vakantieoord door de familie ook ingeruild voor Middelkerke, want het familiealbum bevat van dan af enkel familiefoto's genomen binnen Middelkerke.

ANDERE SINJOREN IN WESTENDE?

Is Antwerpenaar Ernest Suys die *Westende* als vakantieoord dus frequenteert, eigenlijk wel een alleenstaand geval? Suys zelf had in ieder geval een belangrijk voorbeeld in de figuur van zijn stadsgenoot Constant Van Stappen, eveneens werkzaam als wisselagent in Antwerpen. Deze kocht reeds in 1903 de zeedijkvilla *Les Eglantines*

aan van de koloniaal Emile Beirlaen¹⁰. Zijn verblijf in de badplaats bracht Van Stappen ongetwijfeld op het idee om er verder te investeren. Hij kocht dan ook op 21 oktober 1905 een ruim perceel grond gelegen op de zeedijk, bedoeld om er een groep van drie tot vier villa's op te bouwen¹¹. [illustratie 3] In 1908 werd de koper nog eens door de promotiemaatschappij aangepord om de beloofde villa's te bouwen, met de dreiging om anders de verkoop te annuleren. Er was immers aan iedere transactie een bouwverplichting gekoppeld. Uiteindelijk werden er pas in 1912 vier villa's in opdracht van Constant van Stappen gebouwd. Die verkocht meteen ook zijn vroegere vakantie-woning en nam zijn intrek in *La Brise*, één van zijn nieuw gebouwde villa's¹². De overige van de groep werden te koop aangeboden.

Constant Van Stappen had daarnaast nóg bouwplannen. Zo kocht hij in 1906 twee percelen grond die vrijgesteld waren van bouwverplichting¹³. Ook de broer van Constant en trouwens eveneens wisselagent, Jean Julien Van Stappen, investeerde op zijn beurt in 1907 in de badplaats Westende¹⁴. Hij bouwde drie villa's, waaronder zijn eigen villa *Les Aubépines*, op het oostelijk deel van de zeedijk. Eén kanttekening evenwel: Jean Van Stappen woonde toen al niet meer in Antwerpen, maar had zich in Brussel gevestigd.

In dezelfde perceelsblok als Jean-Julien Van Stappen kwam wel een belangrijk Antwerpenaar zijn vakanties doorbrengen. Edouard Strasser, algemeen directeur van de rederij Red Star Line, bouwde er in 1911 twee villa's met de namen *Les Liserons* en *Les Abeilles*¹⁵. Strasser en Van Stappen kregen overigens nog een belangrijke va-

10 GAM, *Archief Sociëteit*, Akte notaris Stroom Nieuwpoort, 7-10-1903, Emile Beirlaen-Constant Van Stappen.

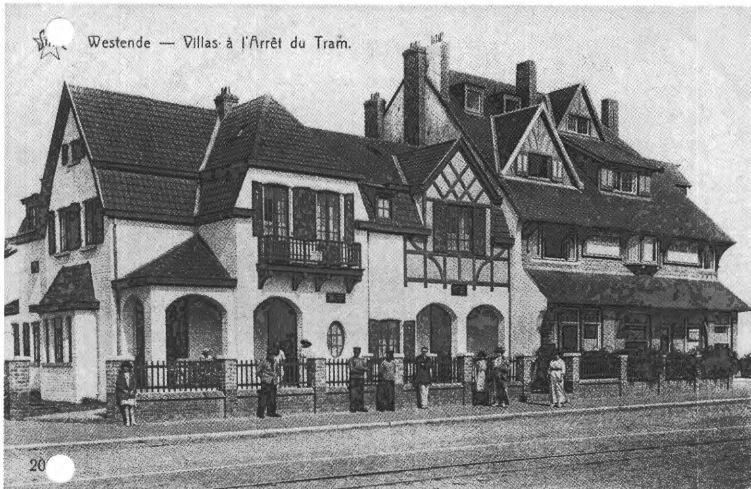
11 GAM, *Archief Sociëteit*, Akte notaris Bauwens Brussel, 21-10-1905, N.V. La Westendaise-Constant Van Stappen.

12 GAM, *Archief Sociëteit*, Akte notaris Richir Brussel, 08-06-1912, Constant Van Stappen-Oscar Waha.

13 GAM, *Archief Sociëteit*, Akte notaris Bauwens Brussel, 17-03-1906, NV LA Westendaise-Constant Van Stappen.

14 GAM, *Archief Sociëteit*, Akte notaris Cantoni, Brussel, 08-10-1907, Jules Picquet-Julien Van Stappen.

15 Beide villa's werden ontworpen door de Franse architect François Roussel. Edouard Strasser was directeur van de Red Star Line van 1902 tot 1918 (met dank aan Machteld De Ryck van het Red Star Line Museum in Antwerpen).

Illustratie 4: De door de Antwerpse architect Louis Hendrikx voor eigen rekening gebouwde dubbele villa in het centrum van de badplaats (verz. Kusthistories).

kantiebuur in de figuur van Francis Dhanis, die er zijn villa *Stella*, genoemd naar zijn vrouw Estelle de Bonhomme, liet bouwen. Dhanis was een ex-koloniaal, de het tot vice-gouverneur van Congo had gebracht en die, alhoewel hij in Brussel was gedomicilieerd, duidelijk Antwerpse roots had¹⁶. De stad zal hem trouwens blijvend herdenken met een standbeeld; dit stond aanvankelijk aan de Amerikalei en bevindt zich nu in het Middelheimpark. Francis Dhanis zal in 1909 ook mee investeren in de NV *Grand Hôtel Belle-Vue* die het gelijknamige luxe hotel zal bouwen. Dhanis werd in zijn investeringsdrang voorafgegaan door zijn zus Cornélie Marie Dhanis, wonend in Antwerpen, die reeds in 1902 bouwgrond in Westende kocht¹⁷. Ook zijn schoonbroer, de koloniaal Hubert Lothaire, had er een vakantiewoning. Na het vroege overlijden van Francis Dhanis in 1909 behield zijn weduwe de vakantiewoning zeker nog tot aan de Eerste Wereldoorlog.

16 'Francis Dhanis (1862-1909)' in: *Biographie Coloniale Belge*, Deel 1, 1948, kol. 311-326.

17 GAM, *Archief Sociëteit*, Akte notaris Ectors, Brussel, 10-05-1902, N.V. La Westendaise-Cornélie Marie Dhanis.

Iets verder naar Middelkerke toe bouwde de Antwerpse handelsmakelaar Paul Wauters zijn villa *L'Eclaircie*¹⁸. Opnieuw dus een speler op de Antwerpse beurs die zijn vakanties in Westende kwam doorbrengen. Een mooi villaproject werd verder gerealiiseerd in 1911 door de Antwerpse architect Louis Hendrikx¹⁹. Twee villa's met de namen *Mon Nid* en *J'y suis* werden gebouwd bij de tramhalte van de badplaats, aansluitend bij het hotel *La Noble Rose*. [illustratie 4] De bouwheer had de bouwgrond in 1910 gekocht van Maurice Otlet, een van de medestichters van de badplaats, toen die definitief Westende verliet. Zo'n project van een dubbele villa is duidelijk te beschouwen als een investering.

De Antwerpenaars onder de villa-eigenaars blijken al met al toch eerder uitzondering dan regel te zijn geweest. Hun aandeel bepalen onder de andere toeristen – zij die huurden of in een hotel verbleven – is moeilijker. We beschikken immers niet over onafgebroken lijsten van toeristen die Westende bezochten. De zgn. *Liste des Etrangers* is immers maar fragmentarisch beschikbaar. Uit een lijst van nieuw in Westende aangekomen toeristen, gepubliceerd op 5 september 1911²⁰, blijkt dat er dertien toeristen die met hun gezin waren aangekomen de stad Antwerpen opgaven als woonplaats. Dat is echter maar iets meer dan 7,50 % van het totaal opgegeven aantal namen in die lijst. Op 26 juli 1914 publiceerde *La Saison d'Ostende* een lijst van 'villas occupées à Westende'²¹. Die opsomming verscheen dus net voor het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog en daaruit blijkt dat men zich aan zee eigenlijk van weinig kwaad bewust was. In die lijst worden er tien gezinnen uit Antwerpen opgesomd die op dat ogenblik nog op vakantie waren aan zee. We leren daaruit dat Strasser samen met zijn dame in hun villa *Les Abeilles* logeerde. In de villa *Les Aubépinés* van Van Stappen was de familie Lang aanwezig en de villa *Stella* van weduwe Dhanis was verhuurd aan de familie Moyersoën.

18 GAM, *Mi813*, Briefwisseling eigenaars, Brief van 20-02-1919 gericht aan het gemeentebestuur van Middelkerke.

19 GAM, *Archief Sociëteit*, Akte notaris Hector Perlau Nieuwpoort, 27-08-1910, Maurice Otlet-Louis Hendrikx.

20 *La Saison d'Ostende*, 03-09-1911.

21 *La Saison d'Ostende*, 26-07-1914.

Opmerkelijk Antwerpenaar op dat ogenblik was de heer Kreglinger, die zich in de zeedijkvilla *Les Muses* ophield. Het betreft hier ofwel Eugène Kreglinger (1840-1914) of Albert Kreglinger (1874-1953); de bron vermeldt de voornaam niet. De Kreglingers waren een familie van Duitse afkomst die in Antwerpen een van de oudste handelsbedrijven runde. Zowel Strasser als Kreglinger behoorden tot de zgn. Duitse kolonie in Antwerpen. Die sloten zich hiermee aan bij de talloze Duitse toeristen die ieder jaar de badplaats Westende bezochten. Kwatongen beweerden dat sommigen onder hen ook spioneerden voor de Duitse troepen in opmars naar de kust.

Dat er zeker Antwerpenaars waren onder de Westendse toeristen, wordt ook bewezen door het nakijken van de gedresseerden van de uit Westende verstuurde prentbriefkaarten. Daarin vinden we soms adressen uit Antwerpen en we mogen er – meestal toch – vanuit gaan dat de verzenders van die kaarten wel ergens een band met die stad hadden. Dat de directie van het *Westend'Hôtel* in 1913 een publicitaire kaart stuurde naar Gabriëlle Beeckman in Antwerpen is vrijwel zeker een uiting van klantenbinding²². Zo werden er tussen 1912 en 1914 kaarten met vakantiegroeten verstuurd naar het Antwerpse adres van het echtpaar Veys-Beeckman en hun dochter Irène. Mevrouw Vaes uit Antwerpen ontving in 1909 meerdere prentbriefkaarten uit de badplaats Westende²³. De kinderen spraken vol lof over de fortbouwwedstrijden en de ouders over de tennispartijen. Dat waren duidelijk de toppers binnen het ontspanningsaanbod van deze badplaats.

Ook de Antwerpse uitgever Lode Opdebeek kende de badplaats vrij goed. Hij schreef er immers in 1920 in zijn werk *Op reis in Vlaanderen* volgende getuigenis over neer: “Ik wist ergens te Westende een zomerhuis, een soort Engelsch cottage, een schat van een huis, een poppenwoning, met kleine deuretjes en venstertjes langs de vier gevels, in hoek en in kant, tot in de nok van

22 Privé-verzameling Ronny Van Troostenberghe, Middelkerke.

23 Privé-verzameling van de auteur, Oostende, en verzameling Kusthistories, Middelkerke.

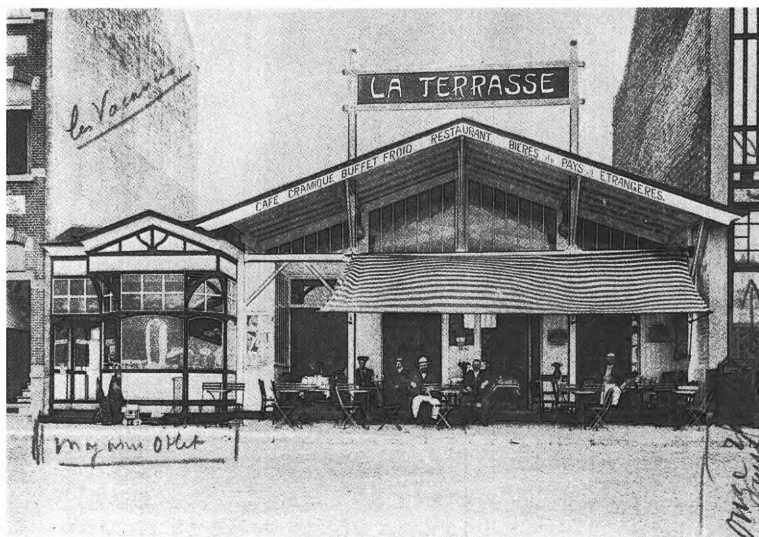
Illustratie 5: Het aanbod van de zaak 'Les Halles Westendaises' van Maurice Otlet op de Westendse zeedijk omstreeks 1904 (verz. Kusthistories).

het grillige dak, een huis zoo schattig, dat men het vermoedde bewoond te zijn door kleine prinsesjes uit een sprookjesland!"²⁴. Toen Opdebek deze tekst na de Eerste Wereldoorlog schreef, vond hij het huisje niet meer terug. Alles was immers in puin gelegd.

VAN WESTENDE NAAR ANTWERPEN

Een belangrijk bewijs dat er in Antwerpen wel degelijk belangstelling was voor Westende, wordt geleverd door een omgekeerde beweging. Maurice Otlet richtte namelijk in Antwerpen een filiaal van zijn Westendse zaak *Les Halles Westendaises* op. Hij gaf zijn Antwerpse zaak zelfs de expliciete naam van *Le Coin de Westende* mee. Deze broer van Paul Otlet staat meestal niet op het voorplan, maar heeft wel degelijk achter de schermen een rol gespeeld in het proces van uitbouw van de badplaats. Hij legde onder andere contacten met de ontwerpers zoals Henry van de Velde en had, zoals gezegd, op de zeedijk de handelzaak *Les Halles Westendaises*, die

24 L. OPDEBEEK, *Op reis in Vlaanderen: Menschen, Dieren, Steden, Dorpen, De zee, Antwerpen*, 1930, p. 5.

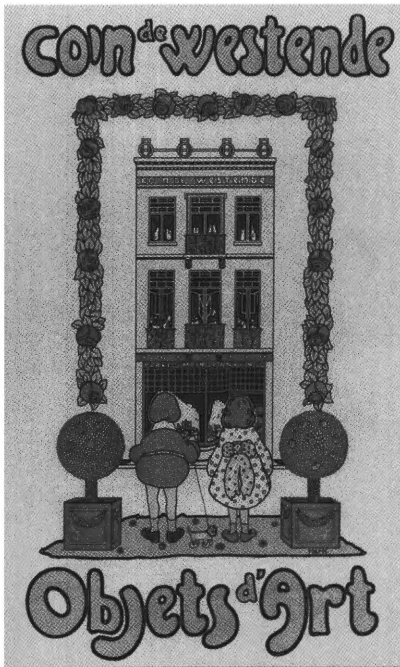

Illustratie 6: 'Le Magasin Otlet' duidt hier op de zaak van Maurice Otlet die ook wel 'Les Halles Westendaises' of 'Le Coin de Westende' werd genoemd (verz. Kust-histories).

omschreven werd als 'la joie du shopping féminin'²⁵. De zaak was ondergebracht in het houten kursaalgebouwtje dat afkomstig was van de Brusselse expo van 1897 en ontworpen door Victor Horta. In Antwerpen was het filiaal achtereenvolgens gevestigd in de G. Leysstraat en op de Meir. [illustratie 5 & 6] De naam op zich was al een eerste vorm van reclame voor de badplaats, maar de uitbater maakte ongetwijfeld ook bijkomende publiciteit voor zijn geliefde vakantiebestemming. Misschien is Suys door zo'n winkelbezoek wel geïnteresseerd geraakt in Westende.

Helaas geraakte Maurice Otlet in Westende verwickeld in een ruzie met de nieuwe machthebbers binnen de badplaats. Die wilden zijn voorlopige houten winkel slopen om zo op de zeedijk een doorgang te maken naar een nieuw te bouwen overdekte winkelgalerij. Hij verzette zich aanvankelijk tegen dat plan, maar na

²⁵ Vermeld op de kaart 'Promenade dans Westende', bijlage bij: *Le Cottage, revue mensuelle illustrée de l'habitation à bon marché et d'art pour tous*, 15 mei-15 juni 1904.

Illustratie 7: Affiche voor het Antwerpse filiaal van 'Le Coin de Westende' (verz. Ronny Van Troostenberghe).

een ongeoorloofde afbraak van zijn houten winkel besloot hij om in Westende te stoppen en richtte zich voor het laatst tot de Westendse toeristen met volgende handgeschreven boodschap: "Monsieur, Madame, Nous avons l'honneur de porter à votre connaissance que les circonstances nous ont amenés à supprimer toute succursale à Westende. Par contre nous venons de donner une plus grande extension à notre maison d'Anvers, dont le choix tout spécial de bibelots artistiques et l'ameublement moderne font notre succès depuis de nombreuses années. Nous rappelons que nous facilitons tout envoi à nos clients, tant à Westende qu'au Littoral / Coin de Westende, 32 Place de Meir, Anvers"²⁶. [illustratie 7] Het laatste zinnetje in deze circulaire wees duidelijk op

26 BERGEN, *Mundaneum*, Papiers personnels, Edouard Otlet, doos 9, handgeschreven boodschap die het einde van de zaak in Westende aankondigt.

het bestaan in Antwerpen van een cliënteel dat banden had met Westende en met de rest van de kust. Het was dat specifiek publiek waarop Otlet zich richtte. Het afscheid van Maurice Otlet aan Westende was voorgoed, want zijn bezit in de badplaats werd te koop aangeboden en onder andere de vermelde Antwerpse architect Louis Hendrikx kocht er in 1910 een lot van aan.

Het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog maakte een definitief einde aan het bestaan van de Antwerpse winkel *Le Coin de Westende*. Maurice Otlet zocht zijn toevlucht in Nederland. Daar bleef hij wel doorgaan met de uitgave van prentbriefkaarten onder de naam *Le Coin de Westende - De hoek van Westende*. Bepaalde van die kaarten waren gewijd aan Nederlandse gezichten en andere waren dan weer uitgesproken patriottistisch van aard. De link met Westende ontbrak voortaan helemaal.

EEN BESCHIEDEN MAAR TOENEMENDE ANTWERPSE BELANGSTELLING VOOR WESTENDE

Het lijkt er sterk op dat er in de *belle époque* in Antwerpen wel degelijk een stijgende belangstelling was voor de badplaats Westende. Er was interesse om er te investeren, door er hetzij meerdere villa's te bouwen of aandelen van de NV *Westende Plage* te kopen. Het bewijst dat de badplaats Westende door hen vooral beschouwd werd als een puur zakelijke onderneming, waarbij de artistieke overwegingen en stedenbouwkundige principes naar het achterplan werden verdrongen.

De vraag of er sprake is van een netwerk onder de Antwerpse toeristen is niet meteen beantwoordbaar wegens gebrek aan bronnen. Toch lijkt het er op dat vooral Ernest Suys en Maurice Otlet te beschouwen zijn als spilfiguren, die wellicht elk via hun respectievelijk beroep van wisselagent en handelaar meerdere Antwerpenaars naar Westende hebben gelokt. De naam van de zaak van Maurice Otlet, *Le Coin de Westende*, spreekt in dat verband voor zich. Beide zakenmensen overtuigden zeker andere Antwerpenaars van de kwaliteit van de badplaats Westende. De gebroeders Van Stappen en architect Louis Hendrikx bouwden er

wellicht op hun advies meerdere villa's. De familie Vaes, Dhanis, Paul Wauters, Kreglinger en Edouard Strasser waren ook vaak in Westende op vakantie. Het zijn blijkbaar vooral leden van de financiële, koloniale en maritieme wereld die de badplaats frequenteerden. Antwerpenaars met Duitse roots sloten zich aan bij de uitgesproken voorliefde van Duitse toeristen voor deze plaats. De interesse vanuit Antwerpen was echter zeker niet van die omvang om het Brusselse overwicht te overtreffen. Aan deze prille Antwerpse trend zal de Eerste Wereldoorlog voorgoed een einde stellen.